

MÉTODO DE FRAUTA DOCE

SOBRE PEZAS DE TRADICIÓN ORAL

Material docente para a materia de *Deseño e Desenvolvemento Curricular na Educación Musical: a Metodoloxía e a Avaliación*

Rocío Chao-Fernández, Carme López Fernández

MÉTODO DE FRAUTA DOCE
SOBRE PEZAS DE TRADICIÓN ORAL

Material docente para a materia de *Deseño e Desenvolvemento Curricular*
na Educación Musical: a Metodoloxía e a Avaliación

Rocío Chao-Fernández

Carme López Fernández

Servizo de Publicacións

Método de Fruta Doce sobre pezas de Tradición Oral. Material docente para a materia de *Deseño e Desenvolvemento Curricular na Educación Musical: a Metodoloxía e a Avaliación.*

Rocío Chao Fernández; Carme López Fernández.

A Coruña, 2021

Núm. de páxinas: 41

Publica: Universidade da Coruña, Servizo de publicacións

DOI: <https://doi.org/10.17979/spudc.9788497498227>

ISBN: 978-84-9749-822-7

Depósito legal: C 1924-2021

Edición

© Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións

© dos textos: as autoras

© imaxe da portada: Pablo Carpintero (arquivo persoal)

ÍNDICE

Introdución	6
2º de ESO	9
A Regueifa	12
Pasodoble de Meira	14
Foliada de Barro de Arén	16
3º de ESO	18
Muiñeira do Chao	20
Xota dos Carteiros	22
Mazurca de Bretoña	24
4º de ESO	26
Carballeza do Incio	28
Foliada dos Morenos	31
Muiñeira de Poio	34
Muiñeira de Florencio	36
Rúbrica	38
Referencias	40

MÉTODO DE FRAUTA DOCE SOBRE PEZAS DE TRADICIÓN ORAL

Material docente para a materia de Deseño e Desenvolvemento Curricular

na Educación Musical: a Metodoloxía e a Avaliación

INTRODUCCIÓN

Nunha comunidade autónoma cun patrimonio cultural singular como a galega é necesario asegurar, na medida do posible, a transmisión da nosa música tradicional como parte do patrimonio cultural do noso pobo. Esta transmisión pode establecerse a través de dúas vías: a familiar e a educativa (Chao-Fernández, 2010) pero, como sinala Beltrán (2002), os cambios sociais que se veñen sucedendo nos últimos tempos provocaron unha serie de permutas que se traducen na falta de comunicación e a imposibilidade da transmisión de pais e nais a fillos e fillas:

Hoy en día la mayoría vive en zonas urbanas, desarrollando tareas muy mecanizadas y especializadas... Además, y en gran medida a consecuencia de estos cambios, también han cambiado las formas de vida familiares y sociales, de modo que hoy en día no se dan esas condiciones de transmisión, que han posibilitado la continuidad de gran parte del patrimonio cultural (Beltrán, 2002, p.137).

Por todo isto, segundo Pelegrín (2002) o medio máis seguro para garantir a permanencia do noso patrimonio musical é a través do sistema educativo, do mesmo xeito que ocorre co idioma, sendo esta a única forma de asegurar que poida chegar a toda a poboación:

Por desgracia, hoy día muchos de estos cantos y juegos únicamente se pueden aprender en las aulas. Bien porque la TV, la video-consola, o el ordenador los ha relegado, bien porque los principales transmisores (las generaciones precedentes) los han olvidado, no los han conocido, o tienen otras ocupaciones. Y en los casos en que se lleva a cabo, es debido al interés de los profesores, fundamentalmente de música. (Pelegrín, 2002, p.147)

Ademais, temos que ter en conta que a referencia ao traballo co patrimonio cultural propio da comunidade é un continuo no currículo de Educación Secundaria (Decreto 86/2015), especialmente na materia de Música, tanto a nivel interpretativo como de audición e danza.

Por outra banda, temos excelentes exemplos da idoneidade do traballo co patrimonio musical, tal e como nos mostra o método do pedagogo Zoltan Kodaly, o que toma como base a música de tradición oral húngara para a proposta dun completo sistema pedagóxico-musical. (Cartón e Gallardo, 1994)

Por todos estes motivos consideramos que é necesario achegar materiais que se fundamenten neste tipo de músicas vinculadas co patrimonio galego, aportando así recursos cos que poder abordar os contidos de currículo a través deste tipo de ferramentas.

Este método de frauta busca crear un pequeno compendio de pezas provenientes da tradición oral galega que permitan unha aprendizaxe secuenciada da frauta na Educación Secundaria Obrigatoria. O obxectivo deste método é achegar aos futuros e futuras docentes un material real co que poder traballar nas aulas de secundaria.

De todos xeitos, e a pesares de presentar estas pezas en orde crecente de dificultade, consideramos que sería o óptimo combinalas con outras provenientes doutros repertorios e estilos. Deste modo, propoñemos a distribución destas partituras entre os cursos nos que se imparte Música na ESO.

Por outra banda, todas estas melodías son facilmente vinculables co traballo da danza, debido á estreita proximidade de baile e música dentro da tradición oral galega, e tamén poden servir como parte dun traballo de investigación do patrimonio.

Presentación das pezas

Distribuíndo as pezas en bloques dependendo do curso no que consideramos que sería adecuadas traballalas, expoñemos os apartados do currículo que se vinculan directamente co seu traballo, seleccionando por tanto contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe.

A carón de cada unha das partituras, adxuntamos unha breve descrición da peza que nos sirva para contextualizala, ademais tamén recollemos unha serie de consideracións sobre a interpretación técnica da mesma, sinalando aqueles apartados que consideramos máis relevantes para traballar.

Por último, propoñemos unha rúbrica destinada a valorar a evolución técnica e interpretativa de cada unha das pezas. Consideramos que esta rúbrica podería adaptarse a todas e cada unha das obras, debido a súa crecente dificultade e a obxectividade dos ítems propostos.

Contextualización interpretativa

Todas as obras parten da tradición oral, por iso nos podemos atopar noutras publicacións pezas con variacións respecto ás aquí presentadas, mostra precisamente da transmisión oral que primaba neste repertorio.

En canto á escrita das obras, temos que ter en conta que as repeticións e os finais nunca están definidos, podendo escoller polo tanto o número delas segundo nos interese.

Por outra parte, decidimos incluír a articulación, xa que é un aspecto esquecido en moitas ocasións, especialmente na escrita, e que pode ser de gran interese para o seu traballo na aula.

Adaptacións

Para a adaptación do repertorio ás características propias da frauta, realizamos unha serie de modificacións respecto das pezas orixinais.

Realizamos adaptacións de rexistro, eliminando a aparición da sensible grave (si) respecto á tónica nos seguintes temas: *Carballeza do Incio*, *Foliada dos Morenos* e *Muiñeira de Poio*.

Por outra banda, transportamos tamén a *Muiñeira de Florencio* para adecuala ao rexistro da frauta.

2º DE ESO

A continuación, preséntanse nunha táboa que recolle de maneira sintética os contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe que se indican para o 2º curso da ESO no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia na que se compilan aqueles que, directa ou indirectamente, se traballarán coas partituras que se presentan a continuación.

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
B1.4. Agrupacións vocais e instrumentais na música de diferentes xéneros, estilos e culturas. Interpretación individual e en grupo.		
B1.7. Graffias e outras formas de notación musical, convencionais e propias, empregadas como expresión musical.	B1.2. Distinguir e utilizar os elementos da representación gráfica da música (colocación das notas no pentagrama; clave de sol e de fa en cuarta; duración das figuras; signos que afectan a intensidade e matices; indicacións rítmicas e de tempo, etc.).	MUB1.2.1. Distingue e emprega os elementos que se utilizan na representación gráfica da música (colocación das notas no pentagrama; clave de sol e de fa en cuarta; duración das figuras; signos que afectan a intensidade e matices; indicacións rítmicas e de tempo, etc.).
B1.8. Exploración das posibilidades de diversas fontes sonoras e práctica de habilidades técnicas para a interpretación.	B1.3. Improvisar e interpretar estruturas musicais elementais construídas sobre os modos e as escalas máis sinxelas e os ritmos máis comúns.	MUB1.3.1. Improvisa e interpreta estruturas musicais elementais construídas sobre os modos e as escalas máis sinxelas e os ritmos máis comúns.
B1.10. Práctica das pautas básicas da interpretación: silencio, atención ao/á director/a e aos/ás demais intérpretes, audición interior, memoria e adecuación ao conxunto.	B1.4. Amosar interese polo desenvolvemento das capacidades e as habilidades técnicas como medio para as actividades de interpretación, aceptando e cumprindo as normas que rexen a interpretación en grupo e	MUB1.4.1. Amosa interese polo coñecemento e a aplicación de técnicas e as normas do coidado da voz, o corpo e os instrumentos. MUB1.4.4. Adquire e aplica as habilidades técnicas e interpretativas necesarias nas
B1.11. Aceptación e		

<p>cumprimento das normas que rexen a interpretación en grupo e a achega das ideas musicais que contribúan ao perfeccionamento da tarefa común.</p> <p>B1.12. Aceptación e predisposición para mellorar as capacidades técnicas e interpretativas propias, e respecto ante outras formas de expresión.</p>	<p>achegando ideas musicais que contribúan ao perfeccionamento da tarefa común.</p>	<p>actividades de interpretación adecuadas ao nivel.</p>
<p>B1.15. Práctica de pezas musicais aprendidas a través da memorización e da lectura de partituras.</p>	<p>B1.6. Participar activamente e con iniciativa persoal nas actividades de interpretación, asumindo diferentes papeis, intentando concertar a súa acción coa do resto do conxunto, achegando ideas musicais e contribuíndo ao perfeccionamento da tarefa en común.</p>	<p>MUB1.6.1. Practica, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas de diferentes xéneros, estilos e culturas, aprendidas por imitación e a través da lectura de partituras con diversas formas de notación, adecuadas ao nivel.</p> <p>MUB1.6.2. Practica, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas do patrimonio español e galego.</p> <p>MUB1.6.3. Aмосa apertura e respecto cara ás propostas do profesorado e dos compañeiros e as compañeiras.</p> <p>MUB1.6.4. Practica as pautas básicas da interpretación: silencio, atención ao/á director/a e a outros/ as intérpretes, audición interior, memoria e adecuación ao conxunto, amosando espírito crítico ante a súa propia interpretación e a do seu grupo.</p>

		MUB1.6.5. Participa activamente en agrupacións vocais e instrumentais, colaborando con actitudes de mellora e compromiso e amosando unha actitude aberta e respectuosa.
		MUB2.1.2. Diferencia as sonoridades dos instrumentos máis característicos da música popular moderna, do folclore e doutras agrupacións musicais.
	B3.3. Apreciar a importancia do patrimonio cultural musical español e galego, e comprender o valor de conservalo e transmitilo.	<p>MUB3.3.1. Valora e respecta importancia do patrimonio musical español e galego.</p> <p>MUB3.3.2. Practica, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas do patrimonio español e galego.</p> <p>MUB3.3.3. Coñece e describe os instrumentos tradicionais españois e galegos.</p> <p>MUB3.3.4. Contribúe á conservación, a recuperación e a transmisión do patrimonio musical galego, colaborando na recollida, na gravación e na transcripción de pezas.</p>

“A REGUEIFA”

Esta peza é unha xota vocal e instrumental, que recolle o seu nome das letras coas que se adoita cantar. A regueifa á que se alude na canción é un bolo de pan grande que adoitaba formar parte das cerimoniais de casamento, ademais regueifa tamén fai referencia a un baile de voda no que a ou as bailadoras danzan cun bolo de pan na cabeza e a unha serie de batallas dialéctico-musicais que, especialmente nos seus orixes, tamén se vinculaban aos casamentos.

Baile da regueifa. Fonte: Galipedia. <https://n9.cl/znqrp>

Interpretación

Esta obra parte dun nivel básico, contraponéndose unha primeira parte levemente máis complexa, coa presenza de intervalos de terceira e unha segunda máis sinxela a nivel rítmico e de dicitación, marcada polos intervalos conxuntos.

O aspecto técnico máis relevantes desta peza é o traballo do intervalo de terceira: do-mi e re-fa, prestando especial ao primeiro deles, xa que adoita presentar complicacións no movemento conxunto dos dedos mainiño e anular da man dereita.

Actividades relacionadas

Esta peza, ao contar con letra para a segunda das seccións permite tamén o traballo do canto. Na partitura recollemos unha das cantigas coas que adoita ser interpretada, pero atendendo á versatilidade do canto de tradición oral galego, calquera letra composta por catro versos oitosílabos e rima nos pares podería adecuarse a esta melodía.

A regueifa

Tradicional
Transcripción: Carme L.

5

10

15

19

23

27

A re - guei - faes - tá na me - sa,

a re - guei - faes - tá na me - sa,

e no me - dio ten un o - vo,

pa - ra tó as - ca de - la Por - re to - guei - no - fa, vo,

1. 2. **D.S.**

ve - ñan as de Por - to - no - vo
ai - la - la - la ai - la - la - la. ve - ñan

Pasodoble de Meira

A seguinte peza é un pasodobre, un ritmo moi popular na música tradicional e relacionada, como boa parte dos seus xéneros, co baile.

A súa nomenclatura marca unha relación xeográfica e fai fincapé na característica da música de tradición de non presentar autor/a coñecido/a.

Interpretación

Con esta obra reforzamos os aspectos técnicos básicos a través de graos conxuntos e intervalos de terceira. O obxectivo, neste caso, sería o asentamento dos valores e relacións rítmicas, ademais de traballar na axilidade da dixitación e a articulación especialmente a través das semicorcheas da primeira sección.

Actividades relacionadas

Para o traballo desta peza propoñemos dúas voces a distancia de terceira, de modo que poidamos traballar de xeito polifónico.

Pasodoble de Meira

Tradicional
Transcripción: Carme L.

The musical score for "Pasodoble de Meira" is presented in two staves. The time signature is 2/4. The first system (measures 1-4) features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a similar pattern in the left hand. The second system (measures 5-8) includes first and second endings, with the first ending leading to a repeat sign and the second ending leading to a final note. The third system (measures 9-12) shows a melodic line in the right hand with a slur over measures 10-12 and a repeat sign at the beginning. The fourth system (measures 13-16) also features a melodic line in the right hand with a slur over measures 14-16 and a repeat sign at the beginning. The score concludes with a **D.C.** (Da Capo) instruction.

Foliada de Barro de Arén

Neste caso, a seguinte peza proposta é un xénero instrumental e vocal que se compón dunha primeira parte instrumental e dunha segunda na que se combina o apartado instrumental e o vocal.

As foliadas relaciónanse especialmente coa conformación de coros con inspiración tradicional, sendo o pioneiro destes o coro “Aires da Terra” comandado polo gaiteiro e folklorista Perfecto Feijóo.

Coro Aires da Terra. Fonte: Galipedia. <https://n9.cl/ruuhz>

Interpretación

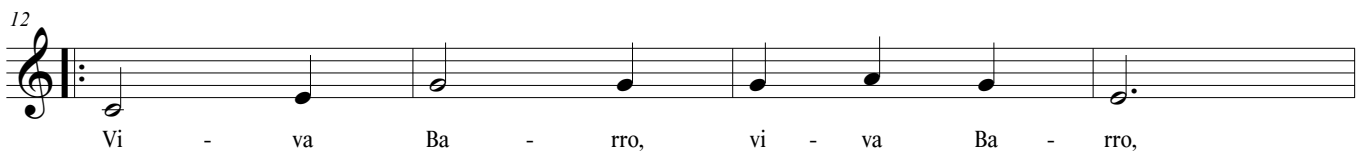
Os intervalos desta peza, aínda que abundan os graos conxuntos, aumentan en distancia, traballando polo tanto o movemento coordinado de máis dedos á vez.

Actividades relacionadas

Novamente, ao presentárenos unha peza con letra poderíamos traballar o apartado vocal a través desta foliada.

Foliada de Barro de Arén

Tradicional
Repertorio: Aires da Terra
Transcripción: Carme L.

3º DE ESO

A continuación, preséntanse nunha táboa que recolle de maneira sintética os contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe que se indican para o 3º curso da ESO no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia na que se compilan aqueles que, directa ou indirectamente, se traballarán coas partituras que se presentan a continuación.

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
B1.6. Aceptación e cumprimento das normas que rexen a interpretación en grupo e a achega das ideas musicais que contribúan ao perfeccionamento da tarefa común.	B1.4. Amosar interese polo desenvolvemento das capacidades e as habilidades técnicas como medio para as actividades de interpretación, aceptando e cumprindo as normas que rexen a interpretación en grupo, e achegando ideas musicais que contribúan ao perfeccionamento da tarefa común.	MUB1.4.1. Aмосa interese polo coñecemento e a aplicación de técnicas e normas do coidado da voz, o corpo e os instrumentos. MUB1.4.4. Adquire e aplica as habilidades técnicas e interpretativas necesarias nas actividades de interpretación adecuadas ao nivel.
B1.7. Aceptación e predisposición para mellorar as capacidades técnicas e interpretativas propias, e respecto ante outras formas de expresión.		
B1.11. Práctica, creación, memorización e interpretación de pezas musicais en grupo, aprendidas a través da lectura de partituras con diversas formas de notación.	B1.6. Participar activamente e con iniciativa persoal nas actividades de interpretación, asumindo diferentes papeis, intentando concertar a súa acción coa do resto do conxunto, achegando ideas musicais e contribuíndo ao perfeccionamento da tarefa en común.	MUB1.6.1. Practica, crea, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas de diferentes xéneros, estilos, épocas históricas e culturas, aprendidas por imitación e a través da lectura de partituras con diversas formas de notación, adecuadas ao nivel.
B1.12. Práctica das pautas básicas da interpretación: silencio, atención ao/á director/a e a outros/as intérpretes, audición interior, memoria e adecuación ao conxunto.		MUB1.6.2. Practica, interpreta e memoriza pezas vocais, instrumentais e danzas do patrimonio español e galego. MUB1.6.3. Aмосa apertura e respecto cara ás propostas do profesor/a e dos

		<p>compañeiros/as.</p> <p>MUB1.6.4. Practica as pautas básicas da interpretación: silencio, atención ao/á director/a e a outros/as intérpretes, audición interior, memoria e adecuación ao conxunto, amosando espírito crítico ante a súa propia interpretación e a do seu grupo.</p> <p>MUB1.6.5. Participa activamente en agrupacións vocais e instrumentais, colaborando con actitudes de mellora e compromiso e amosando unha actitude aberta e respectuosa.</p>
<p>B3.7. Recoñecemento e localización nas coordenadas espazotemporais das manifestacións musicais máis significativas do patrimonio musical galego, occidental e doutras culturas.</p>		

Muiñeira do Chao

Esta peza é unha das muiñeiras máis populares do repertorio para gaita galega, ademais de ser amplamente utilizada como recurso no proceso de aprendizaxe do instrumento.

Interpretación

Seguimos traballando a partires de graos conxuntos maioritariamente máis coa aparición de saltos interválicos maiores, quintas e sextas.

Ademais, no apartado de articulación será interesante traballar o motivo de muiñeira coa sucesión de picado-ligado.

Muiñeira do Chao

Tradicional
Transcripción: Carme L.

The musical score is written in 8/8 time and consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is composed of eighth and quarter notes, often beamed together. The second staff starts at measure 5 and includes a first ending bracket labeled '1.' at the end. The third staff starts at measure 10 and includes a second ending bracket labeled '2.' at the beginning. The fourth staff starts at measure 15 and includes two ending brackets labeled '1.' and '2.' at the end. The piece concludes with a double bar line.

Xota dos Carteiros

A xota dos Carteiros é parte do repertorio do gaitero de Friol (Lugo), Ramiro de San Breixo.

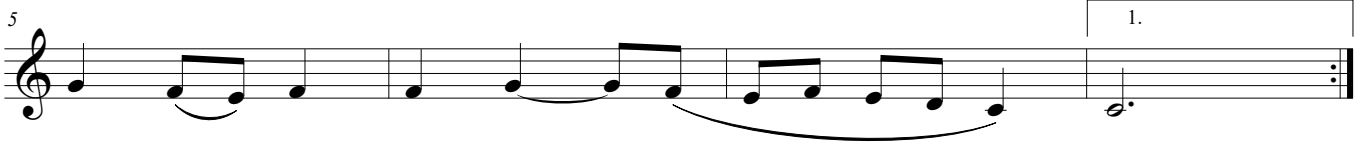
O papel de compilador ou compiladora de música tradicional é especialmente relevante tras a ruptura da transmisión oral e, actualmente, estes traballos permiten a creación de cancioneros e materiais didácticos. Daniel Carballo “Maca” foi, neste caso, o compilador que recolleu esta melodía a Ramiro.

Interpretación

No tocante á dixitación, esta xota presenta un nivel básico pola ampla presenza de graos conxuntos, sen embargo pode ser unha peza interesante para o traballo da axilidade, tanto no movemento dos dedos como no sopro.

Xota dos Carteiros

Tradicional
Compilador: Daniel C.
Transcripción: Carme L.

Mazurca de Bretoña

A mazurca é un ritmo bailable, neste caso asociado a un baile agarrado que parece provir do norte de Europa.

Interpretación

Esta peza presenta un ámbito maior que as obras anteriores, chegando neste caso á oitava. Ademais, aparecer unha considerable variedade de saltos interválicos, motivo polo cal pode ser unha boa opción para asentir todos os aspectos traballados con anterioridade.

Mazurca de Bretoña

Tradicional
Transcripción: Carme L.

The musical score is written in treble clef with a 3/4 time signature. It begins with a key signature change symbol (two flats) above the first measure. The melody consists of quarter and eighth notes, often beamed together. The score is divided into four systems:

- System 1: Measures 1-5. Measure 1 contains a key signature change symbol (two flats).
- System 2: Measures 6-10. Measure 6 is marked with a '6'. Measures 9-10 are bracketed as a first ending (1.) and second ending (2.).
- System 3: Measures 11-14. Measure 11 is marked with an '11'. The system begins with a repeat sign.
- System 4: Measures 15-18. Measure 15 is marked with a '15'. Measures 17-18 are bracketed as a first ending (1.) and second ending (2.). The second ending concludes with the instruction 'D.S.' (Da Capo).

4º DE ESO

A continuación, preséntanse nunha táboa que recolle de maneira sintética os contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe que se indican para o 4º curso da ESO no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia na que se compilan aqueles que, directa ou indirectamente, se traballarán coas partituras que se presentan a continuación.

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe
<p>B1.1. Práctica e aplicación de habilidades técnicas en grao crecente de complexidade e concertación coas outras partes do conxunto na interpretación vocal e instrumental, e no movemento e a danza.</p> <p>B1.2. Interpretación de pezas vocais e instrumentais aprendidas de oído e/ou mediante a lectura de partituras con diversos tipos de notación.</p>	<p>B1.1. Ensañar e interpretar, en pequeno grupo, unha peza vocal ou instrumental, ou unha coreografía, aprendidas de memoria a través da audición ou da observación de gravacións de audio e vídeo, ou mediante a lectura de partituras e outros recursos gráficos.</p>	<p>MUB1.1.1. Aplica as habilidades técnicas necesarias nas actividades de interpretación, colabora co grupo e respecta as regras fixadas para lograr un resultado acorde coas súas propias posibilidades.</p> <p>MUB1.1.2. Le partituras como apoio á interpretación.</p> <p>MUB1.1.3. Coñece e cumpre as normas establecidas para realizar as actividades da aula.</p>
<p>B1.3. Planificación, ensaio, interpretación, dirección e avaliación de espectáculos musicais na aula e noutros espazos e contextos.</p> <p>B1.4. Perseveranza na práctica de habilidades técnicas que permitan mellorar a interpretación individual e en grupo, e a creación musical.</p>		<p>MUB1.2.1. Interpreta e memoriza un repertorio variado de cancións, pezas instrumentais e danzas cun nivel de complexidade en aumento.</p>
<p>B3.1. Recoñecemento e localización nas coordenadas espazotemporais das manifestacións musicais máis significativas do patrimonio</p>	<p>B3.1. Apreciar a importancia patrimonial da música española e galega, e comprender o valor de conserva-la e transmitila</p>	<p>MUB3.1.1. Aмосa interese por coñecer o patrimonio musical español e galego.</p> <p>MUB3.1.2. Coñece as testemuñas máis importantes</p>

musical español e galego.	colaborando na recollida, na gravación e na transcripción de pezas.	do patrimonio musical español e galego, e sitúaos no seu contexto histórico e social.
---------------------------	---	---

Carballeza do Incio

Esta peza, repertorio do cuarteto do Incio (Lugo) “Os Airiños da Antigüa”, forma parte dun ritmo que é considerado un subxénero da muiñeira. As carballezas son muiñeiras de subdivisión binaria, é dicir, transcribímolos nun compás de 2/4 e non no habitual 6/8.

A pesar disto, tanto o acompañamento rítmico como o baile conservan as características propias das muiñeiras, motivo polo cal se establece como pertencente a este ritmo.

Os Airiños da Antigüa. Fonte: <https://n9.cl/prv3n>

Interpretación

A crecente dificultade desta peza radica, especialmente, nas súas dimensións. Tamén, as abundantes repeticións de notas poden ser un bo exercicio para a práctica da dicción no sopro.

Tamén temos como aspecto rítmico característico a aparición dun tresilo no final da terceira parte.

Carballeza do Incio

Tradicional
Repertorio de Airiños da Antigüa
Arquivo: APOI (MPG)
Transcrición: Carme L.

The musical score is written in 2/4 time and consists of two staves. The first system (measures 1-4) shows the beginning of the piece. The second system (measures 5-8) includes first and second endings. The third system (measures 9-13) is a repeat of the first system. The fourth system (measures 14-17) includes a triplet and first/second endings. The fifth system (measures 18-22) is a repeat of the first system. The sixth system (measures 23-26) is a repeat of the first system. The seventh system (measures 27-30) is a repeat of the first system. The eighth system (measures 31-34) is a repeat of the first system. The ninth system (measures 35-38) is a repeat of the first system. The tenth system (measures 39-42) is a repeat of the first system. The eleventh system (measures 43-46) is a repeat of the first system. The twelfth system (measures 47-50) is a repeat of the first system. The thirteenth system (measures 51-54) is a repeat of the first system. The fourteenth system (measures 55-58) is a repeat of the first system. The fifteenth system (measures 59-62) is a repeat of the first system. The sixteenth system (measures 63-66) is a repeat of the first system. The seventeenth system (measures 67-70) is a repeat of the first system. The eighteenth system (measures 71-74) is a repeat of the first system. The nineteenth system (measures 75-78) is a repeat of the first system. The twentieth system (measures 79-82) is a repeat of the first system. The twenty-first system (measures 83-86) is a repeat of the first system. The twenty-second system (measures 87-90) is a repeat of the first system. The twenty-third system (measures 91-94) is a repeat of the first system. The twenty-fourth system (measures 95-98) is a repeat of the first system. The twenty-fifth system (measures 99-102) is a repeat of the first system. The twenty-sixth system (measures 103-106) is a repeat of the first system. The twenty-seventh system (measures 107-110) is a repeat of the first system. The twenty-eighth system (measures 111-114) is a repeat of the first system. The twenty-ninth system (measures 115-118) is a repeat of the first system. The thirtieth system (measures 119-122) is a repeat of the first system. The thirty-first system (measures 123-126) is a repeat of the first system. The thirty-second system (measures 127-130) is a repeat of the first system. The thirty-third system (measures 131-134) is a repeat of the first system. The thirty-fourth system (measures 135-138) is a repeat of the first system. The thirty-fifth system (measures 139-142) is a repeat of the first system. The thirty-sixth system (measures 143-146) is a repeat of the first system. The thirty-seventh system (measures 147-150) is a repeat of the first system. The thirty-eighth system (measures 151-154) is a repeat of the first system. The thirty-ninth system (measures 155-158) is a repeat of the first system. The fortieth system (measures 159-162) is a repeat of the first system. The forty-first system (measures 163-166) is a repeat of the first system. The forty-second system (measures 167-170) is a repeat of the first system. The forty-third system (measures 171-174) is a repeat of the first system. The forty-fourth system (measures 175-178) is a repeat of the first system. The forty-fifth system (measures 179-182) is a repeat of the first system. The forty-sixth system (measures 183-186) is a repeat of the first system. The forty-seventh system (measures 187-190) is a repeat of the first system. The forty-eighth system (measures 191-194) is a repeat of the first system. The forty-ninth system (measures 195-198) is a repeat of the first system. The fiftieth system (measures 199-202) is a repeat of the first system. The fifty-first system (measures 203-206) is a repeat of the first system. The fifty-second system (measures 207-210) is a repeat of the first system. The fifty-third system (measures 211-214) is a repeat of the first system. The fifty-fourth system (measures 215-218) is a repeat of the first system. The fifty-fifth system (measures 219-222) is a repeat of the first system. The fifty-sixth system (measures 223-226) is a repeat of the first system. The fifty-seventh system (measures 227-230) is a repeat of the first system. The fifty-eighth system (measures 231-234) is a repeat of the first system. The fifty-ninth system (measures 235-238) is a repeat of the first system. The sixtieth system (measures 239-242) is a repeat of the first system. The sixty-first system (measures 243-246) is a repeat of the first system. The sixty-second system (measures 247-250) is a repeat of the first system. The sixty-third system (measures 251-254) is a repeat of the first system. The sixty-fourth system (measures 255-258) is a repeat of the first system. The sixty-fifth system (measures 259-262) is a repeat of the first system. The sixty-sixth system (measures 263-266) is a repeat of the first system. The sixty-seventh system (measures 267-270) is a repeat of the first system. The sixty-eighth system (measures 271-274) is a repeat of the first system. The sixty-ninth system (measures 275-278) is a repeat of the first system. The seventieth system (measures 279-282) is a repeat of the first system. The seventy-first system (measures 283-286) is a repeat of the first system. The seventy-second system (measures 287-290) is a repeat of the first system. The seventy-third system (measures 291-294) is a repeat of the first system. The seventy-fourth system (measures 295-298) is a repeat of the first system. The seventy-fifth system (measures 299-302) is a repeat of the first system. The seventy-sixth system (measures 303-306) is a repeat of the first system. The seventy-seventh system (measures 307-310) is a repeat of the first system. The seventy-eighth system (measures 311-314) is a repeat of the first system. The seventy-ninth system (measures 315-318) is a repeat of the first system. The eightieth system (measures 319-322) is a repeat of the first system. The eighty-first system (measures 323-326) is a repeat of the first system. The eighty-second system (measures 327-330) is a repeat of the first system. The eighty-third system (measures 331-334) is a repeat of the first system. The eighty-fourth system (measures 335-338) is a repeat of the first system. The eighty-fifth system (measures 339-342) is a repeat of the first system. The eighty-sixth system (measures 343-346) is a repeat of the first system. The eighty-seventh system (measures 347-350) is a repeat of the first system. The eighty-eighth system (measures 351-354) is a repeat of the first system. The eighty-ninth system (measures 355-358) is a repeat of the first system. The ninetieth system (measures 359-362) is a repeat of the first system. The ninety-first system (measures 363-366) is a repeat of the first system. The ninety-second system (measures 367-370) is a repeat of the first system. The ninety-third system (measures 371-374) is a repeat of the first system. The ninety-fourth system (measures 375-378) is a repeat of the first system. The ninety-fifth system (measures 379-382) is a repeat of the first system. The ninety-sixth system (measures 383-386) is a repeat of the first system. The ninety-seventh system (measures 387-390) is a repeat of the first system. The ninety-eighth system (measures 391-394) is a repeat of the first system. The ninety-ninth system (measures 395-398) is a repeat of the first system. The hundredth system (measures 399-402) is a repeat of the first system.

23

1. 2.

23

1. 2.

28

28

32

1. 2. **D.C.**

32

1. 2.

Foliada dos Morenos

Esta foliada pertence ao repertorio do cuarteto “Os Morenos de Lavadores” de Vigo, os cales son mostra da gran popularidade que adquiriron entre finais do s. XIX e comezos do XX este tipo de formacións, a semellanza doutras como, por exemplo, “Os gaiteiros de Soutelo”, onde militaba o famoso Avelino Cachafeiro.

Os Morenos de Lavadores. Fonte: A. Amigos de la Gaita Gallega en Extremadura.

<https://n9.cl/x3djw>

Interpretación

Nesta ocasión, o aspecto máis salientable pertence ao apartado rítmico, adquirindo especial protagonismo os tresillos da segunda das seccións.

Foliada dos Morenos

Tradicional
Repertorio dos Morenos de Lavadores
Transcripción: Carme L.

§

9

1. 2.

9

20

3 3 3

20

3 3 3

28

3 3

1. 2.

28

3 3

3 3

38

38

Detailed description: The score is written for two staves in 3/4 time. It begins with a repeat sign (§). The first system (measures 1-8) features a melody with eighth and quarter notes. The second system (measures 9-18) includes first and second endings. The third system (measures 19-27) contains several triplet markings (3) over eighth notes. The fourth system (measures 28-37) also features triplet markings and first/second endings. The fifth system (measures 38-46) concludes with a long melodic phrase.

46

Musical staff 1, measures 46-52. The staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. It contains a melodic line with a repeat sign at the end of measure 52. A slur covers measures 46-48, and another slur covers measures 49-52.

46

Musical staff 2, measures 46-52. The staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. It contains a melodic line with a repeat sign at the end of measure 52. A slur covers measures 46-48, and another slur covers measures 49-52.

53

Musical staff 3, measures 53-59. The staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. It contains a melodic line with a repeat sign at the end of measure 59. A first ending bracket labeled '1.' covers measures 57-58, and a second ending bracket labeled '2.' covers measures 58-59. The instruction 'D.S.' is placed at the end of the second ending.

53

Musical staff 4, measures 53-59. The staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. It contains a melodic line with a repeat sign at the end of measure 59. A slur covers measures 53-55, and another slur covers measures 56-59.

Muiñeira de Poio

Esta muiñeira forma parte do repertorio de Manuel Villanueva, gaiteiro de Poio, e pode que sexa unha das pezas máis versionada por grupos de música tradicional e folk.

Interpretación

Con esta peza poderemos traballar a dixitación son si bemol. Cabe sinalar que, aínda que nos atopamos coa armadura correspondente a Fa Maior, realmente esta muiñeira responde ao modelo dun Do Dórico, xa que a tónica é a nota do (nota na que rematan todas as seccións da peza) e o sétimo grao está a distancia de ton da tónica (si b), é dicir, non aparece a sensible.

Nas partituras para gaita adoita combinarse o sétimo grao nas dúas variantes, ao aparecer na melodía o si grave e que, nas gaitas actuais afina como sensible. Sen embargo, nos punteiros antigos, como é o caso do instrumento co que tocaba Manuel Villanueva, esta sensible pasaba, en moitos casos a afinarse moito máis grave, a distancia próxima a un ton.

Ademais, con esta muiñeira podemos traballar a dixitación por arpexios e intervalos de terceira.

Muiñeira de Poio

Tradicional
Repertorio de Manuel Villanueva
Transcripción e adaptación: Carme L.

The musical score for "Muiñeira de Poio" is written in 6/8 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of six staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat, and a 6/8 time signature. A repeat sign with a double bar line and a fermata is placed above the first measure. The melody consists of eighth and sixteenth notes. The second staff starts at measure 6 and includes a first ending (1.) and a second ending (2.). The third staff starts at measure 11 and continues the melody. The fourth staff starts at measure 15 and includes another first ending (1.) and second ending (2.). The fifth staff starts at measure 20. The sixth staff starts at measure 24 and includes a first ending (1.), a second ending (2.), and a **D.S.** (Da Capo) marking at the end.

Muiñeira de Florencio

Esta peza é parte do repertorio do violinista Florencio dos Vilares, cego que se gañaba a vida tocando nas feiras. Esta figura do cego, músico e ambulante, foi moi habitual en Galicia, sendo os instrumentos máis utilizados os violíns e zanfonas. Ademais, tamén era común que cantasen, especialmente romances e historias cantadas, e que tiveran un ou unha axudante que os guiase e acompañase.

Esta peza, ademais, aparece recollida no Arquivo do Patrimonio Inmaterial (APOI) do Museo do Pobo Galego, o arquivo público máis relevante de música de tradición oral galega, onde podemos atopar gravacións, partituras e análises de pezas vocais e instrumentais de boa parte do territorio galego.

Florencio, o cego dos Vilares. Fonte: universidade de Vigo.

Interpretación

Presentamos esta peza na tonalidade de Sol M, transportándoa do orixinal Re M para adecuarnos ás características da frauta. Deste modo, o aspecto técnico máis relevante é o uso do fa sostido.

Actividades relacionadas

Con esta peza podería traballarse a improvisación a través da primeira parte, tanto modificando a duración (número de compases) do motivo de terceira, como introducindo variación melódicas neste mesmo.

Muiñeira de Florencio

Tradicional
Repertorio de Florencio, o cego dos Vilares
Arquivo e transcrición: APOI (MPG)
Adaptación: Carme L.

♩

5

9

13

16

1. 2. D.S.

RÚBRICA

Mostramos, a continuación, un exemplo de rúbrica que poderíamos empregar no proceso de avaliación da interpretación de cada unha das pezas a nivel técnico-interpretativo.

Lectura musical				
Ítem	Non adquirido	En vías de adquisición	Adquirido	Excelente
Aplica a lectura musical durante a interpretación	Non aplica a lectura musical durante a interpretación	Aplica a lectura musical durante a interpretación de fragmentos sinxelos	Aplica a lectura musical durante a interpretación	Aplica a lectura musical durante a interpretación, sendo consciente dos erros
É capaz de interpretar unha peza musical usando como base a partitura	Non é capaz de interpretar unha peza musical usando como base a partitura	É capaz de interpretar con apoio unha peza musical usando como base a partitura	É capaz de interpretar unha peza musical usando como base a partitura	É capaz de interpretar unha peza musical usando como base a partitura a primeira vista
Dixitación				
Ítem	Non adquirido	En vías de adquisición	Adquirido	Excelente
Presenta coordinación e control dos dedos para a interpretación musical	Non presenta coordinación e control dos dedos para a interpretación musical	Presenta coordinación, pero escaso control dos dedos para a interpretación musical	Presenta coordinación e control dos dedos para a interpretación musical	Presenta coordinación e control dos dedos para a interpretación musical, incluso nos pasaxes máis complexos
Mostra axilidade e control crecente na interpretación	Non mostra axilidade e control crecente na interpretación	Adquire con dificultade axilidade e control crecente na interpretación	Mostra axilidade e control crecente na interpretación	Mostra axilidade e control crecente na interpretación nun nivel superior ao seu
Controla a tensión dos dedos necesaria	Non controla a tensión dos dedos necesaria	Controla con dificultade a tensión dos	Controla a tensión dos dedos necesaria	Ten adquirido o grao intermedio entre relaxación

para a interpretación	para a interpretación	dedos necesaria para a interpretación	para a interpretación	e tensión dos dedos necesaria para a interpretación
Emisión do son				
ítem	Non adquirido	En vías de adquisición	Adquirido	Excelente
Controla a emisión do son durante a interpretación	Non controla a emisión do son durante a interpretación	Controla a emisión do son durante a execución de fragmentos	Controla a emisión do son durante a interpretación	Controla a emisión do son durante a interpretación, atendendo ás características das notas da escala
Mantén unha presión estable no sopros durante a interpretación	Non mantén unha presión estable no sopros durante a interpretación	Mantén unha presión estable no sopros a execución de pequenos fragmentos	Mantén unha presión estable no sopros durante a interpretación	Mantén unha presión estable no sopros durante a interpretación coa realización de dinámicas
Articula adecuadamente	Non articula adecuadamente	Articula, na meirande parte do tempo, adecuadamente	Articula adecuadamente	Articula adecuadamente, seguindo as indicacións das partituras
Coordina dicitación e articulación na interpretación	Non coordina dicitación e articulación na interpretación	Coordina, con dificultade, dicitación e articulación na interpretación	Coordina dicitación e articulación na interpretación	Coordina dicitación e articulación na interpretación, incluso en pasaxes rápidos

REFERENCIAS

Beltrán, J.M. (2002). Juguetes sonoros. En J.M. Beltrán, et al., *Folklore musical infantil* (pp. 61-141). Akal.

Cartón, C. e Gallardo, C. (1994). *Ed. Musical, método Kodaly*. Castilla.

Chao-Fernández, R. (2010). *La enseñanza del folklore gallego en los colegios de educación primaria de Galicia*. Conservatorio Profesional de Música.

Decreto 86/2015 do 25 de xuño polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato. *Diario Oficial de Galicia*. Santiago de Compostela. 29 de xuño de 2015. No. 120, pp. 25434-26924.

Pelegrín, A. (2002). Literatura de tradición oral. En J.M. Beltrán, et al., *Folklore musical infantil* (pp.17-59). Akal.

